

Кордон М.В.,
кандидат історичних наук,
доцент, директор Житомирського
регіонального навчально-наукового
центру з європейської та євроатлантичної
інтеграції України

Військове співробітництво Україна-НАТО

НАТО і Україна співпрацюють у широкому діапазоні питань. Співпраця України з НАТО відбувається в 23 сферах, з них військових тільки – 4. Серед них чільне місце займають оборонна реформа, боротьба з тероризмом, підтримання миру, планування на випадок надзвичайних ситуацій цивільного характеру, забезпечення готовності до катастроф, політична співпраця з питань регіональної безпеки, військове співробітництво, а також наука і техніка. Таке співробітництво здійснюється переважно за рахунок Альянсу і є економічно вигідним для України.

Найбільшою сферою практичного співробітництва України з НАТО є військова, реформування у секторі оборони та безпеки. Ця співпраця НАТО з Україною - більш масштабніша, ніж з іншими країнами-партнерами. Причому, діяльність НАТО стосується не лише Збройних Сил і Міністерства оборони, але і включає підтримку Прикордонних військ України та Міністерства внутрішніх справ. Створена спільна робоча група з оборонної реформи, в реалізації якої Україна має можливість скористатися досвідом країн НАТО. Ухвалено Державну програму розвитку Збройних Сил України на 2006 – 2011 роки. Вона чітко регламентує етапи їх реформування.

Важливою складовою військового співробітництва є участь у миротворчих операціях під егідою НАТО, зокрема на Балканах. У різні роки Україну тут було представлено піхотним батальйоном, моторизованим піхотним батальйоном та вертолітним загonom, що діяли у складі миротворчих сил під проводом НАТО у Боснії та Герцеговині, а її контингент у Косово включав вертолітний загін та значну частину Польсько-українського батальйону, який пройшов підготовку та повну сертифікацію за стандартами НАТО.

Українські військовослужбовці в Косово надали допомогу місцевим жителям у відновленні 30 км ліній електропостачання та влаштуванні 10 шкіл, трьох лікарень і медичних пунктів. Ще одним доказом рішучості України у зміцненні міжнародної стабільності стало надання нею дозволу на використання повітряного простору антитерористичною коаліцією, з метою розгортання в Афганістані Міжнародних сил сприяння безпеці, провідну роль в яких відіграють окремі члени НАТО, а загальне командування з серпня 2003 року здійснюється Альянсом.

Транспортна авіація України залучалася до перевезення вантажів Великої Британії, Італії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Польщі, США, Франції, Чехії, Угорщини, Литви у Афганістан. Протягом 2005-2006 років українська транспортна авіація також успішно перекинула з Румунії до Афганістану багатонаціональну бригаду країн Південно-Східної Європи Seebrig. 26 січня 2007 р. Президент України підписав Указ “Про направлення миротворчого персоналу України для участі в операції Міжнародних сил сприяння безпеці в Ісламській Республіці Афганістан”. Згідно Указу до Афганістану мав бути направлений миротворчий персонал із числа військовослужбовців і працівників Збройних Сил України загальною чисельністю до 10 осіб.

Україна також надіслала 1800 військових, що діяли у складі багатонаціонального формування під проводом Польщі в одному з секторів Міжнародних сил стабілізації в Іраку, до яких входять миротворчі контингенти кількох держав НАТО та країн-партнерів.

У грудні 2005 р., на виконання передвиборних зобов'язань Президента України - Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України, український контингент у плановому порядку повернувся до Батьківщини. Український миротворчий контингент у Республіці Ірак - єдиний, що зміг підготувати для Збройних Сил Іраку повноцінне з'єднання на рівні бригади. Ця бригада (чисельністю 2700 осіб) була сертифікована за участю американського та польського командування багатонаціональних сил в Іраку. Вона готова до виконання завдань за призначенням. Для передачі досвіду,

координації підготовки сил безпеки, реалізації проектів з відновлення військової та цивільної інфраструктури, надання допомоги в підготовці силових структур Україна у 2006 р. залишала в Іраку 50 представників своїх Збройних Сил.

Серед них – 30 офіцерів Міністерства оборони, 10 – представники Державної прикордонної служби та 10 офіцерів Міністерства внутрішніх справ. Головне завдання українського військового персоналу – здійснення консультаційної та технічної допомоги місцевій владі та силовим структурам провінції Васіт. Ротація персоналу передбачається через кожні шість місяців. Україна залишається єдиною державою – учасницею Партнерства заради миру, яка бере участь у навчальній місії НАТО в Іраку.

Україна підтримала миротворчу операцію НАТО і ЄС у Судані. Укладена Угода про підтримку антитерористичної операції НАТО „Активні зусилля" в Середземному морі. Українська транспортна авіація залучалася до перевезення вантажів та миротворчого персоналу Великої Британії, Італії, Канади, Нідерландів, Німеччини, Польщі, США, Франції, Чехії. У 2005 р. українські військові контингенти та персонал брали участь у миротворчих місіях на території дев'яти країн світу. Всього досвід участі в миротворчих операціях отримали понад 28 тисяч українських солдат.

Підготовка підрозділів Збройних Сил Україна до участі в миротворчих операціях здійснюється на базі Яворівського навчального центру у Львівській області – найбільшого у Європі. Там створюється міжнародний центр миротворчості та безпеки. У жовтні 2005 р. в Яворівському навчальному центрі Україна проводила навчання під назвою «Спільна допомога - 2005». На цих навчаннях симулювались умовні терористичні дії на підприємстві хімічної промисловості. Українські фахівці разом з представниками 11 країн-членів НАТО та країн-партнерів провели хімічну розвідку та заходи із знезараження, а також організували тимчасову евакуацію місцевого населення. Після вступу до Альянсу на полігоні „Яворів” проходитимуть спільні військові навчання. Це сприятиме розбудові місцевої інфраструктури (готелі, кафе, магазини,

туристичні об'єкти), створенню нових робочих місць, розвитку малого та середнього бізнесу. Починаючи з 2006 р., практикується залучення до участі в міжнародних операціях підготовлених підрозділів, з попередньою їх перевіркою представниками міжнародних організацій та наступною сертифікацією. У Міністерстві оборони України створено центр координації миротворчих операцій та спеціалізований навчальний центр з підготовки миротворчих сил.

Миротворча діяльність Збройних Сил України є вагомим аргументом серйозності політичних заяв про поглиблення участі держави в міжнародній системі безпеки та її гідний внесок до цієї системи. Участь Збройних Сил України в міжнародних операціях і миротворчих місіях не лише забезпечує авторитет України у світі, але й сприяє підтриманню боєздатності військових частин і підрозділів та є важливим чинником професіоналізації українського війська. Цьому сприяє також щорічне проведення на території України навчання збройних сил країн-членів НАТО разом зі Збройними Силами України на суші та на морі.

Співробітництво України з міжнародними організаціями у сфері миротворчої діяльності набуває дедалі більшої інтенсивності та динамізму. Миротворча діяльність Збройних Сил сприяє формуванню позитивного іміджу України як бажаного партнера міжнародних організацій і провідних країн світу. Вона є гідним внеском у справу забезпечення глобальної і регіональної безпеки. Слід зауважити, що всі рішення щодо направлення за кордон підрозділів Збройних сил України приймаються Верховною Радою України. А якщо рішення і закон не приймаються – війська не направляються. Така процедура діє в Україні. До участі у міжнародних миротворчих операціях залучаються виключно професійні військові на добровільній основі. Втрати України за 14 років миротворчої діяльності склали 44 особи, загальні втрати НАТО в Косово та Афганістані – 181 солдат, втрати СРСР в Афганістані – 14 000 осіб.

Виконання планів міжнародного військового співробітництва сприяє реалізації державної політики у воєнній сфері в контексті європейської та євроатлантичної інтеграції. Міжнародне військове співробітництво є одним з ключових чинників забезпечення належного рівня безпеки України та реформування її Збройних Сил.